

Ольга ГНИДЮК

ANNA PACHOCKA DZIECIŃSTWO WE DWORZE
SZLACHECKIM W I POŁOWIE XIX WIEKU.

Kraków: Avalon, 2009. – 267 s.

Книжка польської дослідниці Анни Пахоцької висвітлює одну із сторін приватного повсякденного життя шляхти і присвячена темі дітей і дитинства. Це чергове поповнення невеликого переліку польських досліджень з подібної тематики, якелогічно продовжує видану у 2006 р. книжку Дороти Жовандж-Стшельчик, присвячену дитячому повсякденню XV-XVIII ст. Праця ж Анни Пахоцької охоплює наступний часовий відрізок: від останнього поділу Речі Посполитої у 1795 р. до січневого повстання 1863 р. Прикметним для цього часу є збільшення кількості щоденників, які вели жінки. У них вони описували не лише спогади про своє дитинство, але й власний досвід материнства.

В основі роботи Анни Пахоцької аналіз приватних щоденників, спогадів, листування польської шляхти, а також порадників і виховної літератури того часу. Авторка має на меті показати, що у першій половині XIX ст. віку дитинства стали надавати більшого значення аніж до того, та відповісти на питання, чим керувались батьки, виховуючи своїх дітей, і як сприймалися нововведення. Для цього вона порівнює традиції догляду і виховання дітей, яких дотримувались у шляхетських домах, з нормами, прописаними в теоретичній літературі. У першому розділі вказується на зміни в традиціях в порівнянні з попереднім століттям. Утім, далі по тексту, подібних співставлень практично немає, за винятком загальних, коротких підсумків, а тому часто важко відрізнити тяглість традицій від нових тенденцій у вихованні.

Структура книжки є традиційною для праць з історії дитинства і відповідає тим сторонам життя дітей, про які є згадки у щоденниках чи

теоретичній літературі. Отже, у п'яти розділах авторка розповідає про різноманітні аспекти дитячого повсякдення в шляхетських і магнатських родин з усіма його радощами і прикрощами. Гортаючи книжку, читач має приємність довідатись про людей, які оточували і доглядали дітей, про одяг, дозволя, ігри, іграшки, дитячу літературу та способи піклування про дитяче здоров'я. Можна прочитати, яким був дитячий розпорядок дня, або які обов'язки покладали дорослі на дітей, і яке місце їм відводилося у родинному колі. Не залишається поза увагою і темарелігії, патріотичного виховання початкового домашнього навчання, зокрема – хто, як і чому саме вчив дітей після п'ятого року життя.

Текст легкий для прочитання і буде цікавий не лише фахівцям з історії чи дотичних дисциплін, але й широкому загалу читачів. Наприкінці подана бібліографія, яка буде корисною у подальших роботах з історії дітей і дитинства на польських землях. Дослідження наповнене цитатами з різноманітних джерел, що за задумом авторки, має наблизити читача до описуваної епохи. Книжка щедро оздоблена кольоровими якісними ілюстраціями, що допомагає яскраво уявити давні часи дитинства.